

กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในภาคกลาง

The Process of Improving Political Status of Women

in the Central Region

ชยานันท์ ญาณวารี¹

สมบุรณ์ สุขสำราญ²

จุมพล หนิมพานิช³

วรวลัญช์ โจนพหล⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การบริหาร และกฎหมายที่มีผลต่อกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี และ 3) ปัจจัยที่สนับสนุน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วยทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพได้มาจากการสัมภาษณ์นักการเมือง ท้องถิ่นสตรีของเทศบาลในเขตภาคกลาง จำนวน 15 คน และนักวิชาการทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน ที่ถูกเลือกมาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณได้จากการสัมภาษณ์ ฝ่ายปกครองและผู้นำชุมชน อันประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน ประธานหมู่บ้าน และประชาชน ในพื้นที่เทศบาลของจังหวัดสระบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดชัยนาท จำนวน 15 เทศบาล เทศบาลละ 30 คน รวมกันเป็นจำนวน 450 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การเข้าสู่ตำแหน่งสูงของผู้นำสตรี เกิดขึ้นจากเข้าไปมีบทบาทในฐานะผู้นำในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น 2) ในการเข้าสู่ตำแหน่ง การเมืองท้องถิ่นสตรีแต่ละคนเริ่มต้นมาจากการได้มีโอกาสแนะนำตัวเองโดยผ่านโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนและส่งเสริมกีฬา และการได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และ 3) ปัจจัยที่สนับสนุนเกิดมาจากการที่สตรีไทยมีสิทธิทางกฎหมายเพิ่มขึ้น และปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

¹ ปรัชญาคุณภักดิ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

² ศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

³ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้อำนวยการโครงการวิทยาลัยการเมือง

ต่อการเข้าสู่ตำแหน่งการเมืองท้องถิ่นสตรีเกิดจากการที่สังคมยังมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง เช่น มีการละเลยหรือมองข้ามประเด็นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียมกันกับชายของสตรี

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the political, economic, social, cultural and legal contexts that pave the way for women to improve their political status in local government, (2) the process of and the path toward achieving this, and (3) the factors that either encourage their advancement or pose as obstacles to women bettering their political status.

This study employs both qualitative and quantitative data. Qualitative data were collected by interviewing 15 local women politicians and two academicians who were experts in local administration from 15 municipalities in the provinces of Saraburi, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Ang Thong, Suphan Buri, and Chai Nat, all in the central region of Thailand. Quantitative data were collected from interviews with government and community leaders, village headmen, tambon headmen, chairpersons of community organizations, community leaders, and residents in the same 15 municipalities. A quota sample of 15 persons was set for each selected municipality in these five provinces, yielding a total sample of 450 persons.

This analyses of the data indicate that: 1) Women in this group rose to political positions because they had served as leaders in solving or mitigating political, economic, social and cultural problems within their own communities; 2) All local political leaders in this study embarked on their political careers through involvement in various project activities, such as sports promotion projects and community relations projects; 3) The political advancement of these women was facilitated, in part, by the enactment of various laws that enhanced women's rights. However, it was noted that some prevailing negative attitudes towards females, as seen in a mild form of gender bias or unequal recognition of human dignity between males and females, still posed an obstacle to women attaining the same political status as men.

คำสำคัญ: กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่ง การเมืองของสตรี

Keywords: Political embarkation, Female political position

บทนำ

ในอดีตกาล ทุกสังคมในโลกทั้งสังคมมนุษย์และสังคมสัตว์ ได้รับการดูแลและปกครองโดยผู้ที่แข็งแกร่งกว่าในสังคมของมนุษย์ซึ่งฉลาดและประเสริฐที่สุด มีพัฒนาการด้านความคิดสูงกว่าสัตว์ชนิดอื่น ๆ บนโลกนี้ จะเห็นสังคมได้จากการคิดค้นเครื่องมือต่างๆ มากมาย และมีวิวัฒนาการที่ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะสังคมมนุษย์ในยุคที่ได้มีการสร้างนักคิดที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นเพศชายจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นเพศที่ฉลาดและแข็งแกร่งที่สุด ในแง่ของหลักการมนุษย์ที่อาศัยในโลกนี้สามารถแบ่งตามลักษณะทางกายภาพ ได้ 2 เพศ ที่ชัดเจน คือ เพศชาย และเพศหญิง ซึ่งเพศหญิงถูกเปรียบเปรยว่าเป็นเพศที่อ่อนแอกว่า ต้องได้รับการปกป้องจากเพศชาย จึงทำให้สิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ถูกจำกัดและมักได้รับการกดขี่ข่มเหง และถูกจำกัดมาโดยตลอด

จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ได้ส่งผลให้บรรดาเพศหญิงหรือบรรดาผู้หญิงทั่วโลกได้เรียกร้องกันมาหลายศตวรรษ จนกระทั่งทศวรรษ 1970 ที่เกิดขบวนการเคลื่อนไหวของสตรีเพื่อขอสิทธิเสรีภาพให้เท่าเทียมกับเพศชาย เสียงเรียกร้องเริ่มเห็นผลนอกจากเกิดจากกระบวนการเรียกร้องดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีการผลักดันในระดับสหประชาชาติ โดยมีการออกกฎหมายและข้อตกลงหลายฉบับเริ่มจาก ปี พ.ศ. 2491 เมื่อองค์การสหประชาชาติได้ออกปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนรับรองหญิงชายมีเสรีภาพเท่าเทียมทั้งเกียรติและสิทธิ ในปี พ.ศ. 2509 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิทางการเมืองของสตรี อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง ระบุให้โอกาสเท่าเทียมแก่สตรีในการรับราชการ ปี พ.ศ. 2510 ปฏิญญาสากลว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีให้โอกาสสหภาพด้านเศรษฐกิจสังคมการเมือง ปี 2516 สหประชาชาติกำหนดปีสตรีสากล ปี พ.ศ. 2518 ปฏิญญาสากลว่าด้วยความเสมอภาคของสตรีในการมีส่วนร่วมพัฒนาและสร้างสรรค์สันติภาพ และปี พ.ศ. 2528 ยุทธศาสตร์ในโรบียัวให้ขยายบทบาทสตรีในการต่อสู้เพื่อปลดปล่อย มีส่วนร่วมสร้างชาติเปิดให้เป็นทูต เป็นต้น (จรรยาพร ธรณินทร์, 2549)

สำหรับในประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลต่าง ๆ จากชาติตะวันตกโดยการเปิดรับอารยธรรมต่าง ๆ ซึ่งเมื่อเอ่ยถึงรูปแบบวัฒนธรรมของประเทศไทยนั้น เป็นที่ทราบกันว่าสถานะของเพศหญิงนั้นถูกจำกัดสิทธิและหน้าที่อย่างมาก สถานภาพของผู้หญิงไทยนั้น จะให้ความสำคัญต่อการบ้านการเรือน มีหน้าที่เลี้ยงดูบุตรหลาน ทำกิจกรรมทุกอย่างแต่ภายในบ้านเท่านั้น วัฒนธรรมทางสังคมไทยที่ปิดกั้นในการรับรู้การศึกษา วิชาการ ในด้านกฎหมายที่มีบทบัญญัติห้ามมิให้สตรีกระทำการใด ๆ โดยอิสระ จะต้องได้รับการยินยอมจากสามีก่อนเท่านั้น สถานภาพของผู้หญิงไทยในอดีตจึงเปรียบได้เหมือนกับผู้ตามมาโดยตลอดแต่เมื่อโลกได้เปลี่ยนแปลงไป การเปิดรับอิทธิพลจากอารยธรรมตะวันตกมีส่วนอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยในทุก ๆ ด้าน รวมไปถึงวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมด้วย การศึกษาถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีเมื่อเพศหญิงได้รับโอกาสในการศึกษามากขึ้น

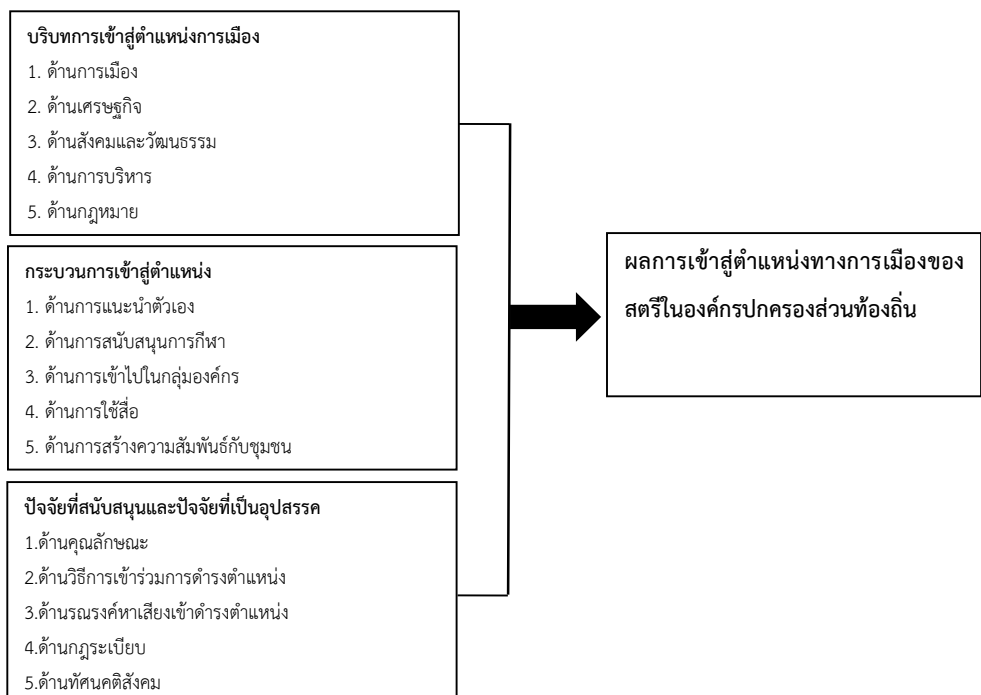
จากพัฒนาการของสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนแปลงในการยอมรับในเรื่องความเท่าเทียมของสตรีในประเทศไทย

และมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเป็นลำดับไม่แพ้ภายในประเทศไทยเองเท่านั้น (โคทม อารียา และคณะ, 2540) ความสามารถของสตรีไทยก็ได้รับการยอมรับจากภายนอกประเทศอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ที่ได้รับเลือกให้เป็นประธานของสหพันธ์สมาคมสตรีประชาชาติแห่งโลกถึงสองสมัย การเปลี่ยนแปลงอย่างค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไป ในด้านการให้โอกาสในการศึกษาและด้านอาชีพ ทำให้เพศหญิงได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถและสามารถแสดงออกได้อย่างเท่าเทียมกับเพศชาย ได้อย่างน่าสนใจเลยทีเดียว ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมระหว่างเพศของสังคมไทยนั้นค่อย ๆ ถูกลบภาพไป แต่ก็ต้องยอมรับความเป็นจริงว่า วัฒนธรรมดั้งเดิมก็ยังเป็นตัวขัดขวาง เพื่อหาความชอบธรรมแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวอยู่เสมอ เรื่องการเมืองนั้นในอดีตเป็นเรื่องต้องห้าม ซึ่งเป็นที่ทราบโดยทั่วกัน ผู้หญิงกับการเมืองเป็นเรื่องที่ไกลกันมาก เพราะการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพล อำนาจ ผลประโยชน์และความรุนแรง ทำให้ทัศนคติของผู้หญิงไทย ไม่อยากเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับการเมืองใด ๆ ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงแทบจะไม่มีเลย กรมการปกครองท้องถิ่นได้สำรวจและพบว่า จำนวนเพศหญิงที่เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมีการเคลื่อนไหวในการเรียกร้องทางสังคมในเรื่องต่าง ๆ มีเพิ่มมากขึ้นเป็นสองเท่า ถึงแม้จะเป็นจำนวนที่น้อยก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการเมืองในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม จากข้อมูลเหล่านี้สามารถอธิบายภาพรวมได้ว่า บทบาทที่ผู้หญิงสามารถก้าวขึ้นเป็นผู้นำ บางประเทศมีผู้นำประเทศเป็นผู้หญิง ในประเทศไทยผู้หญิงได้เป็นรัฐมนตรีระดับรากหญ้า ผู้หญิงเป็นผู้ใหญ่บ้านปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงยุคใหม่ได้รับการเปิดโอกาสทางสังคม เพราะการศึกษาถูกยกระดับให้มีความเท่าเทียมกับผู้ชายผู้หญิงเองก็มีความสามารถขวนขวายความรู้ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมือง เห็นได้จากผู้หญิงเป็นจำนวนหนึ่งจบระดับปริญญาเอก การรวมตัวเป็นองค์กรเรียกร้องสิทธิสตรี ความคิดที่แตกต่างจากผู้ชายบางครั้ง ผู้หญิงอาจมีบทบาททางการเมืองที่ดีกว่าผู้ชายเสียอีก

จำนวนสตรีที่ได้รับตำแหน่งทางการเมืองหรือทางการบริหารทุกระดับยังมีสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับสัดส่วนของผู้ชาย ซึ่งการที่จำนวนสตรีที่มีโอกาสเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือทางการบริหารที่มีสัดส่วนจำนวนที่ยังน้อยดังกล่าวทำให้ นักวิชาการ และสถาบันต่าง ๆ ให้ความสำคัญและพยายามส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีทางการเมืองหรือทางการบริหารท้องถิ่นทั่วประเทศ พร้อมทั้งมีผลงานวิชาการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือทางการบริหารของสตรีในท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก ทั้งงานที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองและการยอมรับบทบาททางการเมือง ตลอดจนอุปสรรคในการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรี จะเห็นได้ว่าเนื่องจากปัญหาการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองและการยอมรับบทบาททางการเมืองหรือทางการบริหารของสตรีทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น (ถวิลวดี บุรีกุล, 2545) จากสถิติที่ผ่านมา ๆ มายังมีน้อย อีกทั้งยังมีปัญหาการกีดกันทางสังคมและการยอมรับบทบาททางการเมืองของสตรี จึงทำให้ผู้เขียนมีความสนใจศึกษาในเรื่องกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการส่งเสริมสตรีให้เข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองและยอมรับบทบาททางการเมืองหรือทางการบริหารของสตรีเพิ่มมากขึ้น ในสังคมที่ยัง

ไม่ส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรี ดังจะเห็นได้ว่า สตรีมีโอกาสดำรงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นมากขึ้นแต่ก็ยังมีจำนวนน้อย

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ การบริหาร สังคมและวัฒนธรรม และกฎหมาย ที่มีผลต่อกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่ง 2) ศึกษากระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี และ 3) มีปัจจัยใดบ้างที่ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ตลอดจน แนวทางเพิ่มพูนโอกาสการเข้ามาสู่ตำแหน่งการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลในเขตภาคกลางเพื่อเปิดโอกาสให้สตรีได้แสดงความสามารถในการบริหาร เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ดังแสดงตามกรอบแนวคิดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การบริหาร และกฎหมาย ที่มีผลต่อกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษากระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี

ระเบียบวิธีการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในภาคกลาง ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยใช้เชิงปริมาณเป็นหลัก และเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการค้นคว้าวิจัยที่ส่งเสริมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยส่วนแรก การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ในการเก็บข้อมูล เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในเชิงประจักษ์ สามารถควบคุมและทำนายได้ (นิศา ชูโต, 2551) ส่วนที่สอง การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ทราบถึง ประเด็นของการศึกษาในรายละเอียด และครอบคลุมในเนื้อหาสาระสำคัญที่ทำการศึกษาย่างครบถ้วน จึงใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้รายละเอียดชัดเจน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ สัมภาษณ์เจาะจง และแบบสอบถาม โดยมีแหล่งข้อมูลในการศึกษาประกอบด้วย

1.1 บุคคลที่ดำรงตำแหน่งหรือเกี่ยวข้องกับการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของสตรี จำนวน 17 คน ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 นักการเมืองท้องถิ่นสตรี พื้นที่เทศบาลในเขตภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดชัยนาท จำนวน 15 คน

กลุ่มที่ 2 นักวิชาการทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน

1.2 ฝ่ายปกครองและผู้นำชุมชน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน ประธานหมู่บ้าน และประชาชนในพื้นที่เทศบาลในเขตภาคกลาง จำนวน 15 เทศบาล เทศบาลละ 30 คน ได้แก่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดชัยนาท จำนวน 450 คน โดยผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมาย แยกออกตามจังหวัดนั้น ๆ

1.3 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1. บริบทการเข้าสู่ตำแหน่งการเมือง ประกอบด้วย

1) ด้านการเมือง 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 4) ด้านการบริหาร 5) ด้านกฎหมาย 2. กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่ง ประกอบด้วย 1) ด้านการแนะนำตัวเอง 2) ด้านการสนับสนุน และส่งเสริมการกีฬา 3) ด้านการเข้าไปในกลุ่มองค์กร 4) ด้านการใช้สื่อ 5) การสร้างความสัมพันธ์ กับชุมชน 3. ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ประกอบด้วย 1) ด้านคุณลักษณะ 2) ด้านวิธีการเข้าร่วมการดำรงตำแหน่ง 3) ด้านแรงจูงใจความเสี่ยงเข้าดำรงตำแหน่ง 4) ด้านกฎระเบียบ 5) ด้านทัศนคติสังคม

1.4 ตัวแปรตาม กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี ในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลในเขตภาคกลาง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณควบคู่กัน โดยใช้เชิงปริมาณเป็นหลัก ดังนั้นเครื่องมือวิจัย ที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ จึงประกอบด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย สถานะปัจจุบัน เพศ อายุ ระดับตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษาปัจจุบัน และระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่นปัจจุบัน จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 5 ระดับ คือ ระดับกระบวนการการเข้าสู่ตำแหน่งมากที่สุด ระดับกระบวนการการเข้าสู่ตำแหน่งมาก ระดับกระบวนการการเข้าสู่ตำแหน่งปานกลาง ระดับกระบวนการการเข้าสู่ตำแหน่งน้อย ระดับกระบวนการการเข้าสู่ตำแหน่งน้อยที่สุด ซึ่งจำนวนตัวแปรในด้านต่าง ๆ จำนวน 3 บริบท ได้แก่ บริบทการเข้าสู่ตำแหน่งการเมืองช่วงตุลาคม 2555 – กันยายน 2557 การเข้าสู่ตำแหน่งส่วนสนับสนุนและอุปสรรค และแนวทางเพิ่มพูนโอกาสการเข้าสู่ตำแหน่ง จำนวน 75 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม (คำถามปลายเปิด) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 ข้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษากระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสตรี เป็นหลัก ในขณะเดียวกันกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยเลือกแนวทางในการเก็บข้อมูลได้แก่

1) การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) หรือการวิจัยเอกสาร (documentary research) คือ การวิจัยเอกสารเพื่อใช้เป็นข้อมูลและความรู้พื้นฐานในการสร้างความเข้าใจเบื้องต้น และการต่อยอดทางความคิด โดยประมวลและสังเคราะห์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษาของงานวิจัยการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสตรี จากแหล่งข้อมูลทางวิชาการต่าง ๆ อาทิ เอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความ

2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อต้องการให้ได้ข้อเท็จจริงที่ตรงที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้อาจใช้คำถามที่เฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะและใช้วิธีการตะล่อมกล่อมเกล่า (Probe) เช่น การใช้เทคนิค การสวมบทบาท (Role taking)

3) การสังเกต (Observation) คือ การสังเกตจากการสนทนากลุ่ม โดยการสังเกตการแสดงออก กิริยาท่าทางหรือภาษาท่าทาง ตลอดจนความสอดคล้อง หรือขัดแย้งของการแสดงออก กับคำพูด การใช้ภาษา เป็นต้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการจัดเก็บข้อมูลจะดำเนินการโดยผู้วิจัยจัดเก็บด้วยตัวเองและมีผู้ช่วยวิจัยในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่วัดผลของการนำนโยบายพัฒนาชุมชนไปปฏิบัติของเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ผู้ทำการวิจัย ได้สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ทำการวิจัย ได้ยื่นขอหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนทั่วไปในเขตเทศบาลนครและเทศบาลเมืองในพื้นที่จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 10 แห่ง ในพื้นที่ 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด จังหวัดระยอง จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว
3. ผู้ทำการวิจัยแจกแบบสอบถามและรับกลับคืนมาครบตามจำนวนที่ได้แจกไป
4. ผู้ทำการวิจัยดำเนินการตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อดำเนินการต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ที่มีรายละเอียดชัดเจนสามารถนำมาวิเคราะห์เชิงตรรกะ และสามารถขยายองค์ความรู้โดยอาศัยการวิเคราะห์ตรรกะ เพื่อขจัดช่องว่างของการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม 2 กลุ่ม โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ที่ได้ตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า แล้วนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็นที่ต้องการหาคำตอบ และตามกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการนำนโยบายพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารเทศบาล นักบริหารงานเทศบาล และสมาชิกสภา ในเขตเทศบาลนครและเทศบาลเมืองในพื้นที่จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 10 แห่ง ในพื้นที่ 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด จังหวัดระยอง จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญของแบบสัมภาษณ์โดยวิเคราะห์ตีความ และเปรียบเทียบจากการฟังบันทึกเทปซ้ำ แล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมจัดระบบให้เป็นหมวดหมู่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาสรุปหาใจความสำคัญโดยตีความหมาย และแยกแยะข้อมูลที่มีความหมายเดียวกันอยู่ในแนวเรื่องเดียวกัน และแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เสนอข้อมูลได้ดังนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 บริบท วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) และการถดถอยแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) (พิชิต พิทักษ์สมบัติ, 2548)
3. ข้อมูลเสนอแนะ วิเคราะห์โดยการตีความแล้วนำเสนอในเชิงพรรณนา
4. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบวัดบุคลิกภาพ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร วารสาร และคำถามที่ได้จากปลายเปิดของแบบสอบถามโดยจะใช้ทั้งการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการวิเคราะห์แบบอุปมัย ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัยโดยตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ รวมทั้งจากเอกสารที่ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก
2. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา
3. การหาข้อสรุป การตีความ และการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการวิจัย (Conclusion Interpretation and Verification) เป็นกระบวนการหาข้อสรุปและตีความหมายของผลหรือ ข้อค้นพบที่ได้จากการแสดงข้อมูล รวมถึงการตรวจสอบว่าข้อสรุปความหมายที่ใช้นั้นมีความถูกต้องตรงประเด็นและน่าเชื่อถือเพียงใด ข้อสรุปและสิ่งที่ตีความออกมานั้นอาจจะอยู่ในรูปของคำอธิบาย กรอบแนวคิด หรือทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องที่ทำการวิเคราะห์

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Percentages)
2. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
3. วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1) การศึกษาบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การบริหาร และกฎหมายที่มีผลต่อกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการส่งเสริมความเข้มแข็งและเสริมสร้างบทบาทของชุมชนและประชาคมในการมีส่วนร่วมพัฒนา โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ร่วมให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะ ในภาพรวมตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบริบทด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บริบทที่มีผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี		ระดับกระบวนการ		
ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1.	ด้านการเมือง	3.06	1.158	ปานกลาง
2.	ด้านเศรษฐกิจ	3.06	1.141	ปานกลาง
3.	ด้านสังคมและวัฒนธรรม	2.92	1.200	ปานกลาง
4.	ด้านการบริหาร	3.10	1.208	ปานกลาง
5.	ด้านกฎหมาย	3.00	1.125	ปานกลาง
รวม		3.03	1.166	ปานกลาง

ด้านการเมือง ในปัจจุบันผู้บริหารของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาล ในเขตภาคกลางทางการเมืองในระดับท้องถิ่นจะพบว่าผู้บริหารของสตรีในระดับท้องถิ่นยังมีสัดส่วนของผู้หญิงในการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นหรือในองค์การบริหารส่วนตำบล ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้วางหลักประกันเรื่องความเสมอภาคหญิงชายไว้ และกำหนดการตัดสินใจทางการเมือง การได้รับการยอมรับ โดยจะเห็นได้จากสัดส่วนของสตรีที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารทั้งในหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน การเมืองและการแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ในส่วนของความคิดเห็นของประชากร

ด้านเศรษฐกิจ สตรีเข้ามามีบทบาทน้อย ทั้งนี้แม้ว่า สภาพทางสังคม วัฒนธรรม และวิถีการผลิตของชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมเป็นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนมาเป็นการผลิตเพื่อการพาณิชย์หรือการผลิตเพื่อขาย จากการที่ชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลในเขตภาคกลาง เป็นชุมชนเกษตรกรรม สตรีมีบทบาทหลักในการเป็นแรงงานภาคการผลิต แต่เมื่อมองถึงกระบวนการกลุ่มทางเศรษฐกิจในชุมชน ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มจากสมาชิกหลายคนหรือหลายครัวเรือน และมีการตั้งคณะกรรมการเข้ามารับผิดชอบดำเนินการแทนสมาชิกทั้งหมด

ด้านสังคม และวัฒนธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจในการปฏิบัติงาน พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาล พ.ศ. 2542 ส่งผลให้สุขาภิบาล

ทั่วประเทศมีฐานะเป็นเทศบาลตำบล กรรมการสุขาภิบาลเปลี่ยนฐานะเป็นสมาชิกสภาเทศบาล บทบาทหน้าที่ของประธานกรรมการสุขาภิบาลก็เปลี่ยนแปลงเป็นนายกเทศมนตรี ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้บริหารซึ่งในสังคมในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปสถานภาพและบทบาทของสมาชิกในสังคมก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยเฉพาะสถานภาพและบทบาทของสตรีในหลายสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ด้านการบริหาร พบว่า นักการเมืองสตรีในระดับท้องถิ่นมักจะเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน และเปิดโอกาสให้ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ และประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เช่น การให้เจ้าหน้าที่ร่วมคิดและเสนอร่วมโครงการ การให้ประชาชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เช่น คณะกรรมการรับเปิดซองสอบราคา คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ คณะกรรมการตรวจงานจ้าง รวมทั้งการเข้าร่วมประชุมเสนอแนะความคิดเห็น เป็นต้น ส่วนการบริหารงานตามนโยบายนักการเมืองท้องถิ่นสตรีหรือผู้นำท้องถิ่นสตรีมักให้ความสนใจในการพัฒนาด้านสังคมและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเป็นหลัก แม้ว่างบประมาณที่ใช้ในการพัฒนามากที่สุดคือ งบประมาณด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ด้านกฎหมาย พบว่า นักการเมืองหรือผู้บริหารส่วนใหญ่คำนึงถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ภายใต้ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ได้ให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียมระหว่างหญิงและชาย โดยมองว่า มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่โอกาสที่ผู้หญิงจะก้าวไปสู่ระดับบริหารหรือระดับตัดสินใจยังมีน้อย ในภาคการศึกษาภาคบังคับ เด็กทั้งหญิงและชายได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน และการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นอัตราส่วนระหว่างหญิงและชายมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แต่อย่างไรก็ตาม โอกาสของผู้หญิงในการก้าวสู่ระดับบริหารหรือระดับการตัดสินใจ ยังมีสัดส่วนที่ต่ำกว่าผู้ชายมาก ในระบบราชการพลเรือนสามัญข้าราชการพลเรือนสามัญผู้หญิงจำนวนมากกว่าผู้ชาย แต่โอกาสที่ผู้หญิงจะก้าวเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองมีน้อยกว่าผู้ชายมาก ในระดับท้องถิ่นมีผู้หญิงเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนันและผู้ใหญ่บ้านน้อยมาก

ดังนั้น สรุปได้ว่านักการเมืองท้องถิ่นสตรีแต่ละคนมีบทบาทในการพัฒนาตนเองเข้าไปมีบทบาทในการเป็นผู้นำสตรีทางการเมือง มีความรู้ความสามารถด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการบริหาร และด้านกฎหมาย รวมทั้งมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลในเขตภาคกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.166 ทั้ง 5 ตัวแปรที่มีบทบาทโดยตรงต่อการกระบวนกรเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลในเขตภาคกลาง การวิเคราะห์ข้อมูลกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดชัยนาท ประเมินผลได้ค่าเฉลี่ย 2.93 ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน 1.137 เพราะว่าบริบทการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเข้าไปในกลุ่มองค์กรเป็นการเข้าร่วมกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ในภาพรวมตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		ระดับกระบวนการ		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1	ด้านการแนะนำตัวเอง	2.87	1.125	ปานกลาง
2	ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการกีฬา	2.95	1.165	ปานกลาง
3	ด้านการเข้าไปในกลุ่มองค์กร	3.10	1.166	ปานกลาง
4	ด้านการใช้สื่อ	2.90	1.082	ปานกลาง
5	ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	2.83	1.146	ปานกลาง
รวม		2.93	1.137	ปานกลาง

กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลในเขตภาคกลาง มีกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่ง ประกอบด้วย 1) พื้นฐานจากครอบครัว 2) คุณลักษณะพิเศษของสตรี 3) การศึกษา 4) การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมในสังคม 5) สถานะทางสังคม 6) ครอบครัว และ 7) การเข้าสู่การเมืองด้วยตนเอง 8) การแนะนำตัวเอง 9) การสนับสนุนและส่งเสริมการกีฬา 10) การเข้าไปในกลุ่มองค์กร 11) การใช้สื่อ และ 12) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งการเคลื่อนไหวที่สะท้อนลักษณะของความเป็นหญิงเพื่อเป็นยุทธวิธีเสริมสร้างการยอมรับต่อสังคมของเทศบาลในเขตภาคกลาง

3. ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลในเขตภาคกลาง บทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่นมีบทบาทการมีส่วนร่วมและสนับสนุนการเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสินค้ากลุ่มอาชีพสตรี การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค การส่งเสริมสนับสนุนการลงทุนในการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้โดยการส่งเสริมสนับสนุนในการผลิตสินค้าของกลุ่มอาชีพเป็นคณะกรรมการกองทุนในชุมชน ร้านสหกรณ์ชุมชน จัดหาสถานที่จำหน่ายสินค้าให้กับสมาชิกและสถานที่จำหน่ายสินค้า ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ก็ยังขาดการยอมรับในเลือกตั้งเข้ามาบริหารงานน้อย มีเหตุผลที่ว่าในสังคมร่วมกับผู้ชายการตัดสินใจช้า ไม่เด็ดขาด จากครอบครัว การศึกษา และทัศนคติโน้มเอียงในเรื่องมิติหญิงชาย และความเท่าเทียมกันทางเพศ และเนื่องจากทัศนคติโน้มเอียงจึงทำให้เกิดการปิดกั้นโอกาสของผู้หญิงในการเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง ในภาพรวมมีระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.15 สาเหตุจากมีทัศนคติสังคมในความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชาย

ที่ไม่เท่าเทียมกันในครอบครัว โครงสร้างทางสังคม และวัฒนธรรมที่ยังคงให้เกียรติผู้ชายเข้ามามีอำนาจในการตัดสินใจ และการขาดสภาพบังคับใช้อย่างจริงจัง

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1) การศึกษาบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การบริหาร และกฎหมายที่มีผลต่อกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ว่าผู้นำสตรีได้เข้ามาสู่อำนาจแล้ววิธีการที่สำคัญวิธีหนึ่งคือการใช้นโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ตอบสนองความต้องการของประชาชนและกลุ่มผู้สนับสนุนต่าง ๆ ตามนโยบายที่ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ โดยพยายามกำหนดนโยบายผลักดันโครงการและงบประมาณที่ตรงกับความต้องการของคนในชุมชน เมื่อประชาชนได้รับการตอบสนองความต้องการดังกล่าว ก็จะเกิดความพึงพอใจ รวมทั้งการสร้างผลงานและผลักดันโครงการของตนเองให้โดดเด่นเป็นเป็นจุดขาย แบบอย่างของหน่วยงานอื่นๆ รวมทั้งการให้งบประมาณในการสนับสนุนการกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นฐานคะแนนเสียงเป็นของตนเองเป็นประจำ ซึ่งพบว่า การเข้าสู่ตำแหน่งการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลในเขตภาคกลางสตรีเข้ามามีบทบาทน้อยเพราะ สภาพการณ์ทางวิถีชีวิตวัฒนธรรม และความเชื่อในท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับผู้ชายเปิดโอกาสให้ผู้ชายเป็นผู้นำในขณะเดียวกันก็เป็นการปิดกั้นโอกาสของสตรี ทั้งในด้านการเข้าไปมีบทบาทในการเป็นผู้นำและการมีบทบาททางการเมือง จะเห็นได้ว่า ผู้นำสตรีซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านก็ล้วนมาจากการแต่งตั้งหรือการสรรหาทั้งสิ้น วัฒนธรรมการเมืองการปกครองในสังคมไทยที่ปิดกั้นไม่ให้สตรีเข้าไปมีบทบาทในการบริหารบ้านเมืองขาดโอกาสที่จะเข้าไปมีบทบาทในทางการเมือง สตรีซึ่งถูกจำกัดด้วยค่านิยมและความเชื่อที่ว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นผู้ตาม ไม่มีความเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำชุมชน และขาดกระบวนการเรียนรู้ในมิติการเมืองภาคพลเมือง จึงทำให้สตรีมีบทบาททางการเมืองไม่มาก ในภาพรวมมีระดับปานกลางสาเหตุจากบริบทการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารส่งเสริมบทบาทชุมชนและประชาคมที่เข้มแข็งในการมีส่วนร่วมพัฒนาไม่มาก รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ร่วมให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะจากหน่วยงานของรัฐน้อยมากหากแต่ประชาชนและรัฐร่วมมือกันอย่างแท้จริงในการเลือกผู้นำทางการเมืองเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลในเขตภาคกลาง โดยมีใจที่เป็นธรรมและใช้ความยืดหยุ่นเป็นเครื่องมือโดยใช้หลักนิติธรรมในการบริหารงานจะทำให้การเมืองของเทศบาลในภาคกลางจะดีขึ้น

ผลการวิเคราะห์ที่ได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลในเขตภาคกลาง ประสบความสำเร็จประกอบด้วย 1) ด้านการเมือง 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 4) ด้านการบริหาร และ 5) ด้านกฎหมาย มีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของ พรพรรณ ปัญญาไว (2553) ได้ศึกษา บทบาทของนักการเมืองสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย พบว่า การแสดงบทบาท

ของนักการเมืองสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ในด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมคุณภาพชีวิต สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม และด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแต่ละด้าน จะมีส่วนสัมพันธ์กับการทำหน้าที่หรือบทบาทได้ในระดับที่ประชาชนพึงพอใจได้อย่างดีเช่นกัน ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของนักการเมืองสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน การดำรงตำแหน่งเป็นประธาน หรือรองประธานกลุ่ม ในระดับชุมชนทั้งในและนอกชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบัน การมีประสบการณ์ ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีผลต่อบทบาทของนักการเมืองสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย และยังมีความสอดคล้องกับวลีรัตน์ แสงไชย (2552) ได้ศึกษาบทบาททางการเมือง ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรี พบว่าปัจจัยด้านภูมิหลังที่มีผลเอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมือง คือปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านความมั่นคงของฐานะทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการมีประสบการณ์ ทางการเมือง และปัจจัยด้านจำนวนสมัยในการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนปัจจัย ในด้านพรรคการเมือง พบว่า การมีบทบาทภายในพรรคการเมืองที่ตนเองสังกัด หรือมีความสัมพันธ์ และความคุ้นเคยกับผู้มีอำนาจภายในพรรคจะเอื้อประโยชน์ต่อการแสดงบทบาททางการเมือง โดยในส่วนบทบาททางการเมืองภายในสภานั้น พบว่าบทบาทด้านนิติบัญญัติมีในระดับน้อย-ปานกลาง ส่วนบทบาททางการเมืองภายนอกสภา พบว่ามีในระดับมากและบทบาททางการเมืองภายนอกสภานี้ ส่งผลที่เอื้อประโยชน์ต่อการแสดงบทบาททางการเมืองภายในสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรีด้วย

2. กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลในเขตภาคกลาง ทางด้านสังคม เป็นบทบาทที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด และสตรีที่มีความรู้ความสามารถมักจะมียุทธศาสตร์ในทางการเมืองมากกว่าสตรีที่มีความรู้และความสามารถต่ำกว่า และยังพบว่า มีสตรีเพียงจำนวนน้อยที่ยังยึดติดกับธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมอยู่จึงไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง เพราะเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องสกปรกและเป็นเรื่องของบุรุษ รวมถึงกระบวนการ เข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในด้านต่างๆ เช่น ด้านกฎหมายผู้บริหารสตรียึดติดกับกฎระเบียบ ในการบริหารงานและบทบาทในการทำงานที่มีความระมัดระวังโดยเฉพาะแผนพัฒนาฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2550-2554) ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง การบริหารและส่งเสริมให้มีกฎหมายและมาตรการที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของสตรี ในทางการเมืองและการบริหาร รวมทั้งได้กำหนดเงื่อนไขที่จะเอื้อให้สตรีได้รับการคัดเลือกเป็นผู้บริหาร ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในเขตภาคกลางส่วนใหญ่สตรีที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น เคยได้รับการเลือกตั้งมาแล้ว ไม่ต่ำกว่า 1 สมัย โดยเริ่มมีบทบาททางการเมืองครั้งแรกในตำแหน่งคณะกรรมการประจำสภาตำบล และรับผิดชอบในงานต่าง ๆ อันได้แก่ ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายวัฒนธรรม เลขานุการ ของประธานสภา และเป็นผู้นำในการพัฒนาสตรี เด็ก คนชราและคนพิการ สตรีส่วนใหญ่ที่ศึกษาครั้งนี้

ได้มีประสบการณ์ในการติดตามการชุมนุมทางการเมืองผ่านการพูดคุยกับบุคคลในครอบครัว และญาติพี่น้อง จึงช่วยผลักดันให้สตรีเหล่านี้เกิดความสนใจในทางการเมืองท้องถิ่น

การวิจัยเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกับผลวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาล ในเขตภาคกลาง ประสบความสำเร็จประกอบด้วย 1) ด้านการแนะนำตัวเอง 2) ด้านการสนับสนุน และส่งเสริมการกีฬา 3) ด้านการเข้าไปในกลุ่มองค์กร 4) ด้านการใช้สื่อ และ 5) ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน มีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของ ณัฐธิดา มาบัณฑิต (2553) ได้ศึกษา การส่งเสริมสตรีให้มีบทบาทให้การเมืองท้องถิ่นในอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยศึกษานักการเมืองสตรีที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นของสตรีใน อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย ปัจจัยหลัก 1) การศึกษา ความรู้ ความสามารถ ช่วยส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น มากขึ้น ความรู้ด้านการเมืองถ้ามีแล้วจะทำให้สตรีมีความมั่นใจที่จะก้าวสู่การเมืองมากขึ้น ความสามารถ เป็นสิ่งสำคัญแต่ถ้าสตรีได้มีมากไปก็ไม่เป็นที่ต้องการของชาวบ้าน 2) การสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในท้องถิ่น ที่สตรีเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล บางท่านจะได้รับการสนับสนุนจาก “ผู้ใหญ่” ในท้องถิ่น ซึ่งโดยมากจะเป็นผู้มีตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นทางการ เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากสตรีสามารถเข้าถึงผู้ใหญ่ได้ผู้นั้นก็รับโอกาสหรืออาจจะเรียกว่าช่องทาง ในการเข้าสู่การเมือง เพราะสังคมไทยทุกระดับจะเกี่ยวข้องกับระบบอุปถัมภ์ไม่โดยตรงก็โดยอ้อม 3) ภาวะผู้นำสตรี สตรีในอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร มีภาวะผู้นำค่อนข้างสูง กล้าคิด กล้าพูด จึงทำให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ 4) ระบบเครือญาตินิยมในเมือง ท้องถิ่น การที่สตรีได้รับการเลือกตั้งกรรมการมีเครือญาติเป็นนักการเมืองนับว่ามีความสำคัญ จึงสามารถเข้ามาเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เพราะมีญาติพี่น้องมาก นอกจากนี้ญาติ ที่เป็นนักการเมืองสามารถแนะช่องทางและวิธีการในการเข้าสู่เส้นทางการเมืองได้ดีกว่าผู้อื่น และ 5) ครอบครัวมีฐานะและให้การสนับสนุน ถ้าสตรีได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง สามี และลูก ๆ ก็จะเป็นตัวช่วยให้เข้าสู่การเมืองได้ง่ายขึ้น และยังมีผลสอดคล้อง กับ Worthem (2005) ได้ศึกษาเรื่องผู้บริหารที่เป็นสตรีกับการพัฒนาด้านภาวะผู้นำ เนื่องจากประเทศไทย สหรัฐอเมริกา มีจำนวนพนักงานในองค์กรต่างๆ ที่เป็นสตรีเพิ่มขึ้นและสตรีเหล่านี้ มีบทบาทในการเป็น ผู้บริหาร ซึ่งต้องเป็นผู้ตัดสินใจในองค์กร Worthem (2005) จึงศึกษาลักษณะการตัดสินใจของผู้นำ ที่เป็นสตรีในรัฐ แคลิฟอร์เนีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายบทบาทปัจจุบันของผู้บริหารที่เป็นสตรี ในองค์กรของรัฐแคลิฟอร์เนีย ศึกษาอุปสรรคในการบริการงาน ศึกษาพฤติกรรม การเป็นผู้นำที่มีผล ต่อความสำเร็จของผู้บริหารที่เป็นสตรี และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ และประสบการณ์ของคุณลักษณะ ส่วนตัว และความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อความเป็นผู้นำ พบว่า ผู้บริหารที่เป็นสตรี ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ภาระของการดูแลครอบครัวเป็นปัจจัยที่ทำให้ภาวะการเป็นผู้นำลดลง นอกจากนี้ ยังให้ความเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำได้แก่คุณลักษณะส่วนตัวของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารที่เป็นสตรีมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการประเมินในฐานะที่เป็นนักบริหารมืออาชีพ แต่คนส่วนใหญ่ยังมองตนเองในบทบาทของภรรยาและมารดาอีกด้วย

3. ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี
ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลในเขตภาคกลาง การแก้ไขหรือปรับปรุงปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสตรีควรหาโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อยกระดับตัวเองให้เป็นที่รู้จัก โดยร่วมทำกิจกรรมสม่ำเสมอ เช่น หาโอกาสไปเข้าร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้หรือบรรยายเกี่ยวกับบทบาทสตรี เป็นผู้ดำเนินงานในกิจกรรมขององค์กรต่าง ๆ รวมทั้งการแนะนำตัวเองกับกลุ่มสตรีเพื่อให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในสังคม รวมถึงวางแผนให้เป็นที่ยอมรับ การเป็นนักการเมืองที่ดีจะต้องรู้จักการวางตัวให้เหมาะสม ต้องรู้จักการให้ การเสียสละ รู้จักว่าสิ่งใดควรกระทำไม่ควรกระทำ วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ประพฤติตนเป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม จะส่งผลให้กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลในเขตภาคกลางดีขึ้นในอนาคต การวิจัยเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกับผลวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลในเขตภาคกลางประสบความสำเร็จประกอบด้วย 1) ด้านคุณลักษณะ 2) ด้านวิธีการเข้าร่วมการดำรงตำแหน่ง 3) ด้านรณรงค์หาเสียงเข้าดำรงตำแหน่ง 4) ด้านกฎระเบียบ และ 5) ด้านทัศนคติสังคม มีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของ สันติ สันต (2547) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาททางการเมืองของสตรี ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาทัศนคติต่อบทบาทในการเมืองท้องถิ่นของสตรี 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อบทบาททางการเมืองของสตรีกับบุรุษ และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติต่อบทบาททางการเมืองของสตรีกับบุรุษ พบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติที่ดีต่อบทบาททางการเมืองของสตรี และ 2) สถานภาพของบุคคลมีผลต่อทัศนคติต่อบทบาททางการเมือง กล่าวคือ เพศชาย จะเห็นว่าบุรุษดีกว่าสตรี และเพศหญิงจะเห็นว่าสตรีดีกว่าบุรุษ และยังสอดคล้องกับขวัญฤทัย จ่างจำรัส (2551) ที่ได้ศึกษาการมองบทบาทผู้หญิงไทยบนเส้นทางการเมืองผ่านสายตาผู้นำองค์กรพัฒนาสตรี พบว่า ในสายตาผู้นำองค์กรพัฒนาด้านสตรี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อบทบาททางการเมืองของนักการเมืองสตรีโดยยึดแนวสตรีนิยมแบบเสรี ซึ่งผลการวิจัยแบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็น 6 ประเด็น คือ มุมมองต่อการเข้าสู่บทบาทถือเป็นประเด็นที่สำคัญเนื่องจากถ้าผู้หญิงเข้าสู่บทบาททางการเมืองมากก็จะสามารถแสดงถึงความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในสังคมไทย มุมมองต่อบทบาททางการเมืองของสตรีถือได้ว่า นักการเมืองสตรีถือเป็นพลังที่สำคัญต่อการดำเนินนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวกับสตรี แต่เนื่องจากนักการเมืองสตรีถูกจำกัดบทบาท โดยนโยบายพรรคการเมือง และจำนวนของนักการเมืองสตรีที่มีจำนวนน้อย จึงทำให้การผลักดันนโยบายหรือกฎหมายเพื่อสตรียังช้าอยู่มาก มุมมองต่อปัจจัยที่ส่งเสริมและสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรีสำหรับอุปสรรค ได้แก่ พรรคการเมือง ค่านิยม ทัศนคติดั้งเดิมของสังคมไทย รวมทั้งจากตัวสตรีเองส่วนที่เป็นปัจจัยส่งเสริมได้แก่ องค์การพัฒนาสตรี กระแสโลกที่มีความสนใจในประเด็นสตรี

และการศึกษาของสตรี มุมมองต่อการให้ความร่วมมือจากนักการเมืองสตรี นักการเมืองสตรี มีการร่วมมือและประสานงานระหว่างกันอย่างพอเพียงในการผลักดันนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สตรี มุมมองต่อการนำเสนอโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสตรี นโยบายที่นักการเมืองสตรีได้ผลักดัน แต่ไม่สำเร็จส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างชาย - หญิง ในสังคมไทย และการกีดกันทางเพศ ซึ่งก็ถือเป็นประเด็นที่ควรจะมีการผลักดันต่อไป และ มุมมองต่อความเสมอภาคระหว่างชาย-หญิง ในสังคมไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศทางตะวันตก แต่ทว่าสำหรับการนำไปปฏิบัติแล้ว ยังถือว่า ด้อยอยู่มาก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมสนับสนุนและเสริมสร้างศักยภาพทางการบริหารงานของสตรีที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาในตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น พัฒนาเรื่องความเชี่ยวชาญในการสั่งการของผู้บริหารสตรี ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยให้นักการเมืองที่เป็นสตรีประสบความสำเร็จทางการบริหารไม่ด้อยไปกว่านักการเมืองเพศชาย และเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในชุมชน
2. สตรีควรวางตนให้เป็นที่ยอมรับ การเป็นนักการเมืองที่ดีจะต้องรู้จักการวางตัวให้เหมาะสม ต้องรู้จักการให้ การเสียสละ รู้จักว่าสิ่งใดควรกระทำ ไม่ควรกระทำ วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ประพฤติตนเป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม
3. สตรีควรหาโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อยกระดับตัวเองให้เป็นที่รู้จัก โดยร่วมทำกิจกรรมสม่ำเสมอ เช่น หาโอกาสไปเข้าร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้หรือบรรยายเกี่ยวกับบทบาทสตรี เป็นผู้ดำเนินงานในกิจกรรมขององค์กรต่าง ๆ รวมทั้งการแนะนำตัวเองกับกลุ่มสตรีเพื่อให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในสังคม
4. การสร้างความพร้อมด้านเวลา โดยรู้จักให้ออกาสตนเอง ไม่สร้างเงื่อนไข อุปสรรคที่ทำให้มีอิทธิพลต่ออาชีพหรืองานที่ได้รับต้องรู้จักบริหารตนเอง บริหารเวลา บริหารครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่เหมาะสมและสอดคล้อง โดยอาศัยความขยัน ความใส่ใจ ความรับผิดชอบ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์สถานภาพสตรีที่เป็นผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานที่มีสตรีเป็นผู้นำระดับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชน อาทิ อำนาจตัดสินใจ การพัฒนาชุมชน การติดต่อสัมพันธ์กับผู้นำการเปลี่ยนแปลงของรัฐ การได้รับการยอมรับจากการเป็นผู้นำสตรีที่เป็นทางการ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้นำสตรีที่เป็นผู้นำชุมชนหรือสตรีที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อันอาจนำไปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์แก่ทางราชการหรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่สนใจในปัญหานี้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพนธ์ ซึ่งสำเร็จลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างสูงจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ท่านแรก ศาสตราจารย์ ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ประธานสอบดัชนีพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร. ดิน ปรชัยฤทธิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิดัชนีพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ ประธานกรรมการที่ปรึกษาดัชนีพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. จุมพล หนิมพานิช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วราลัญช์ โจรนพล กรรมการที่ปรึกษาดัชนีพนธ์ ได้ให้ความเมตตาอนุเคราะห์เป็นที่ปรึกษาโดยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี ตั้งแต่แรกเริ่มจนเสร็จสมบูรณ์ จึงทำให้ดัชนีพนธ์เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญฤทัย จ่างจรัส. (2551). *การถอดถอดความเป็นมนุษย์และการตอบโต้โดยการสร้างอัตลักษณ์ใหม่* ของสาวคาราโอเกะ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โคทม อารียา และคณะ. (2540). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี*. กรุงเทพฯ: สถาบันผู้หญิงกับการเมือง.
- จรรยาพร ธรณินทร์. (2549). *นาที่นี้การสอนเพศศึกษาไปถึงไหน*. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้น 15 ตุลาคม 2558, จาก http://www.moe.go.th/charuaypon/maintext_word.html
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2545). *ผู้หญิงไทยกับการเมืองหลังการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- ณัฐธิดา มาบัณฑิต. (2553). *การส่งเสริมสตรีให้มีบทบาทในการเมืองท้องถิ่นในอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิตา ชูโต. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แม่ทสโปยท์.
- พิชิต พัทธกะสมบัติ. (2548). *การสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่าง: ทฤษฎี และปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสนาธรรม.
- พรพรรณ ปัญญาไว. (2553). *บทบาทของนักการเมืองสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- วลีรัตน์ แสงไชย. (2552). *ขีดความสามารถที่เหมาะสมของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตผ่านกระบวนการพัฒนาโดยทฤษฎีเกมแนวใหม่: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมหาสารคาม ภาพลัทธิ และร้อยเอ็ด*. รายงานวิจัย โครงการ COPAG Empowerment to ASEAN: การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนสู่ ประชาคมอาเซียน.
- Worthern. J. (2005). *The life of an outsider London: Allen Lane*. Lawrence. Cambridge: Cambridge University Press.